

HUKUK, insanların toplu yaşama zaruretini duymalarından itibaren mevcudiyetini ortaya koymuştur. İster ilkel olsun, ister modern olsun, bütün toplumlar nizamlarını hukûkî normlar koymak sûretiyle sağlamışlardır.

Hukuk, öğrenimine çok ehemmiyet verilmesi gereken bir müessesedir. Hukuk, bir ilim dalıdır. Dolayısıyla bu ilim dalının da ilmi yönden incelenmesi, öğreniminin de ilmi olması gerekir.

Fakültelerimizdeki hukuk öğrenimi ise tatminkâr olmaktan uzaktır. Talebeyi, kürsünün çıkarmış olduğu çok yüklü kitapları hatmetmekten, öğretim üyelerini de, bu kitapları, satır satır anlatıp bitirebilme çabasından kurtarmak zarûridir. Talebe, derslerinin yanında, bir lisan çalışabilme imkânını bulamamaktadır. Öğretim üyesi de, zaten çok mahdud olan, pratik kurları kısmak zorunda kalmaktadır.

Bir hukuk kaidesinin anlaşılmasında, bir avukatın hâkimleri şaşırmaq için türlü desifeli yollara kaçması gibi usullere değil, hukukî metodlar içinde tefsir yollarına, (gâî tefsir, lâfzî tefsir, tarihî tefsir, vb.) başvurmak icabettir. Hukuk, sadece kaideler mecmuası değildir. Hukukun da bir ruhu ve gayesi vardır. Bunu böyle kabul etmekle beraber, hukukun heyeti mecmuasını neresinden çeksen o tarafa uzayan bir lâstik olarak kabûle imkân yoktur. Bu sebeble aksi çözümün kabul edilemeyeceği kaideler koymak zarûreti vardır. Bu kâideler hukukun her dalında hizmet görece nitelikte olmalıdır. Siyaha beyaz denemeyeceği gibi, beyaza da siyah denemez. Halbuki, 1961 anayasamız hem sosyalizme kapalıdır, hem de açıktır denebilmektedir. Ne yazık ki, bu zıt anlayış, bu konuda yetkili olan ağızlardan çıkmaktadır. O halde ne yapmalıdır? 1961 Anayasası, ya sosyalizme kapalıdır veya açıktır diye kaide koymalıdır. Herne şekilde olursa olsun, devletin temel nizamlarını koyan anayasayı bu kaypaklıktan kurtarmak zarûreti vardır.

Mer'î kanunlarımızda, «**Kanunsuz ceza olmaz — Bey ile icar infisah eder.**» gibi kaidelerin yekûnu pek cüz'îdir. Halbuki, İslâm Hukukunu ihtiva eden Mecelledeki kâideler bugün olduğu kadar ilerde de tatbik edilecek değerdedir. Bu kaidelerin yekûnu da bir hayli kabarıktır (1). Kur'an-ı Azîmü's-Şândaki 6666 âyetin herbiri başlı başına bir kaidedir. Mecelledeki mevzubahs kâideler Kur'andaki kaidelerin cüz'î bir kısmıdır. Sonsuz ilim sahibi ALLAH (C.C.) Hazretlerinin emirleri olan bu kaideler 1400 seneden beri, birçok memleketlerde, tatbik edilmektedir (2). Bu hükümler ilimle iştilal edenler tarafından zaman geçtikçe de daha iyi anlaşılacaktır (3). Aslında, ALLAH (C.C.) Hazretleri Kur'an-ı Keriminde akıl sahiplerine hitabetmekte, düşünen akıl sahipleri için bu âyetlerinde türlü hikmetler olduğunu bildirmektedir (4).

HUKUKUN ruh ve gayesinin anlaşılmasında Hukuk Felsefesi ve Metodoloji nasıl zarurî ise, yüzde doksanbeşi Müslüman Türk olan memleketimiz bakımından da İslâm Hukukunun incelenmesi zarûridir. Yardımcı hukuk kaynağı olarak, örf, âdet, teamül kaideleri hakkında hüküm bulunmayan hallerde, tatbik mevkiî bulunmaktadır (5). Örf, âdet ve teamül kaidelerinin tatbik edildiği hâllere hukuk tatbikatında pek sık rastlanmaktadır. Bilhassa, Türk Medeni Kanunu, md. I, örf ve âdet kâidelerinden; Türk Ticaret Kanunu md. 2 de ticarî örf, âdet ve teâmülden bahsetmekte, bu yardımcı hukuk kaidelerinin tatbik yerlerini göstermektedirler.

Görüldüğü üzere, hukuk tatbikatçıların mer'î hukuk kâideleri yanında, bu kaidelerin mer'î olduğu memleketteki örf, âdet ve teamülün ne yolda olduğunu bilmek mecburiyeti vardır. Halkı Müslüman Türk olan memleketi-

(*) Bu husus ötedenberi birçok hukukçu tarafından savunulagelmiş ve halen de savunulmaktadır. Acizâne olarak, biz de bu fikrin savunucuları arasına girmek arzusundayız.

(1) Ömer N. Bilmen hoca, *Hukuku İslâmiyye*, C: I de, bu kaidelerden 99 tanesini izah etmektedir.

(2) *Pakistan, Suudi Arabistan, Irak, Tunus, Mısır, Endonezya vb.*

(3) A. Cressy Morrison, *Earfing William, James Janes, Russel Charles Earnest vb.* (çeşitli kaynaklardan)

(4) *El-Bakara*, 76, 164, 221, 266, 269, 280; *Âl-i İmrân*, 7, 13, 49, 65; *El-En'âm*; 32, 50, 80, 126; *El-A'raf*, 26, 171, 184; *Yunus*, 3, 5, 22; *Hûd*, 24, 30, 51, *Er-Sa'd*, 3, 4; *İbrahim*, 25.

(5) *Orhan M. Çağlı, Hukuk Başlangıcı*, 1966, § 3. s. 52-71. *Dönmezer-Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku*, 1961, s. 145.

«İslâm Hukuku

Kürsüsü» İhdası

Zarûridir. «X»

Bekir YÜCEL

(İ.Ü. Hukuk Fak.
Son sınıf öğrencisi)

mizdeki, örf, adet ve teamül ne yolda olmak gerekir? Elbetteki Türk ve İslâm örf, adetleri olacaktır. Teamül de böyledir. İslâmî örf, adet ve teamülü bilmek için İslâm prensiplerini ve İslâm Hukukunu bilmek; Türk örf, adet ve teamülünü bilmek için de Türklüğü, Türk tarihini bilmek zorunluğu vardır.

Bu mevzuda misal vermek gerekirse, mukabele ve mevlid gösterilebilir. Halkımız arasında (bugün bilhassa hanımlar arasında) pek yaygın olan mukabelede, müslümanlar bir araya toplanmakta, Kur'an okunmakta, dîni mevzularda bilgisi olanların anlattıkları dinlenmekte, bilinmeyen hususlar danışılmaktadır. Kısacası müşavere edilmektedir. Şimdi, böyle bir toplanma neticesi, katılanlar hakkında, TCK. 163 maddeye girdiği gerekçesi ile koğuşturmaya geçilmesi tam bir zuhûl eseri olacaktır. Çünkü, İslâm Hukukunun dört kaynağı vardır. Bunlar Kur'an, hadis, icmâ-i ümmet ve kıyasdır. Bunlardan icmâ-i ümmet aynı zamanda yetişen fakihlerin, bir şer'î mes'eledede ittifak etmeleridir. Hazreti Peygamber (S.A.S.) efendimiz sağlığında, eshabına, Kur'an ve Sünnette bulamadıkları hususlarda, içtihatlarında bulunmaya müsaade etmişlerdir (6).

BUNU böyle kabul ettiğimize göre, bir hukukçunun bu bilgilere sahip olması gerekir. Hernekadar genç bir hukukçu tahsil hayatı boyunca kalbur üstü de olsa Türk tarihini okumakta ise de İslâm Hukukundan tamamen bîhaber yetişmektedir. Maalesef bu güne kadar memleketimizde mevcut iki Hukuk Fakültesinde bu bilgiyi verecek bir «İslâm Hukuku Kürsüsü» kurulmamıştır. İslâm Hukukunun hukuk öğrencilerine öğretilmesi zarûridir. Burada İngiliz âlimlerinden Roger Bacon'nun vaktiyle Oxford Üniversitesinde talebelerine kızdığı zaman söylediği sözler akla gelmektedir. Meşhur âlim, talebelerine: «Adam olmak istiyorsanız, İslâm ilimlerini öğreniniz!..» diye kızmıştır (7).

Cumhuriyetin ilânı ile birlikte Garp memleketlerinden terceme sûretiyle alınan kanunlarda — ki, bu kanunlardaki terceme yanlışlıkları yürekler acıdır (8). Fakat böyle olması bir bakıma normaldir. Cumhuriyetin 29 Ekim 1923 de ilânı ile birlikte 1926 ya kadar geçen kısa bir zamanda bir çok ana kanun (MK. BK. CK. vb.) çıkarılmıştır. — Germen Hukukunun tesiri olduğu, Germen Hukukunu da Roma Hukukunun etkilediği gerekçesi ile Fakültelerimizde Roma Hukuku okutulmaktadır (9). Roma Hukukunun okutulmasına karşı olmamakla beraber; **Roma Hukukuna verilen önemin, Müslüman Türk Milletinin hayatında uzun müddet tatbik mevkii bulan İslâm Hukukuna da verilmesini istiyoruz.**

Bu arada biz hukukçulara düşen bir vazife de İslâm Hukukuna eğilmemizdir. Maalesef, zamanımızda İslâm Hukuku ile ilgili neşriyat çok azdır. (Bu hususta bugün bilhassa, Prof. Dr. M. Hamidullah, Prof. Dr. Sabri Şakir Ansay, Prof. Dr. Mustafa Reşid Belgesay, Prof. Dr. A. Himmet Berkî, Dr. Şakir Berkî, Dr. Y. Ziya Kavakçı iştigal etmektedirler.) Değerli İslâm âlimi Ömer N. Bilmen hocanın, «Hukuku İslâmiyye ve Istılahatı Fıkhıyye Kamusu» adlı, eserinin tekrar intişar etmesi bizler için bir sevinç kaynağıdır. İslâm Hukuku araştırmaları hakkında, hukukçu ağabeyimiz, Dr. Yusuf Z. Kavakçı'nın bir makalesindeki tavsiyeleri (10) üzerinde çalışmaya değer niteliktedir. Bu makalede; «Kur'andaki bütün hukukî âyetler fişlere alınmalı ve bunların sistematik tasnifi yapılmalıdır.» devamla da, «Hukuka taalluk eden hadisleri de fişlere alıp sistematik tasniflerini ve tefsirlerini yapmalıdır.» demektedir. Biz değerli hukukçu ağabeyimizin İslâm Hukuku araştırmaları hakkındaki fikirlerine tamamen iştirak etmekle beraber, İslâm Hukuku ile ilgili Türkçe neşriyatın (eserlerin) çoğaltılmasının zarûriliğine inanıyoruz.

SON olarak şunu belirtelim ki, İngiliz âlimi Roger Bacon'nun, «Adam olmak istiyorsanız, İslâm ilimlerini öğreniniz!» sözü (11), evveleminde bizler için düstur olmalıdır.

(6) A. Selçuk Özgelik, *Esas Teşkilât Hukuku Dersleri*, 1963. 131 nolu dip not.

(7) Av. Haşim N. Erbil, *Hayat Pahallığı Nasıl Azaltılabilir?* 1953, s. 59.

(8) *Hocalarımızın şikâyetlerinden biri de terceme yanlışlıklarıdır.*

(9) *Türkân Rado*, *Roma Hukuku Dersleri*, 1967, § 25, s. 286-287.

(10) Dr. Yusuf Kavakçı, *İslâm Medeniyeti*, s. I, s. 22-24.

(11) Av. Haşim N. Erbil, *Hayat Pahallığı Nasıl Azaltılabilir?* 1953, s. 59.